

"JAK NA TŘÍDNÍ DOHODU"

Vendula Kádárová

Seminář

Když o třídnictví, tak prakticky...

...Seznamte se, prosím. 😊

Interview: Zjistěte o partnerovi/partnerce :

- Jméno
- Zaměstnání
- Koníčky
- Zkušenosti se zaváděním pravidel ve třídě
- Co očekává od dnešního setkání

Proč třídnické hodiny?

- Předcházení všem formám rizikového chování.
- Prostor pro vytvoření, rozvoj a udržování pozitivního a bezpečného klimatu ve školním prostředí – ve třídě, ale v důsledku i celé škole = více spokojenosti žáků, více spokojenosti učitelů, méně konfliktních situací
- TH = primární prevence, pokud se dělají dlouhodobě, systematicky
- Žáci jsou motivováni způsobem práce, při kterém mohou být sami aktivní;
- Žáci zažívají konstruktivní ovlivňování svého okolí (třída, škola, její okolí);
- Žáci samostatně řeší nejenom své problémy a přijímají za svá rozhodnutí odpovědnost;
- Žáci si osvojují techniky a principy, které jim pomáhají při plánování společných činností, řešení konfliktů v rámci skupiny/třídy, řešení jiných problémů apod.;
- Žáci se ochotněji řídí pravidly, na jejichž vzniku a úpravách se sami podíleli.

Co v třídnických hodinách?

- pravidelná práce se vztahy uvnitř třídy
- podpora zdravých způsobů chování mezi žáky
- rozvoj osobnosti a sociálních dovedností
- řešení aktuálních problémů třídy
- práce s pravidly třídy (jejich stanovení i řešení jejich porušení)
- vedení žáků k formulaci vlastních názorů a k vědomí toho, že mohou konstruktivně ovlivňovat své okolí
- vedení žáků k samostatnosti při řešení problémů a k přijetí zodpovědnosti za tato řešení
- prevence sociálně-patologických jevů

Důležité faktory pro efektivní TH

- Motivace učitele, osobnostní předpoklady, dovednosti (zejm. ef. řešení konfliktu, asertivní komunikace).
- Motivace žáků, rodičů žáků (seznámení s přínosy, naklonění rodičů stranu realizace TH = vyšší pravděpodobnost účasti žáků).
- Důsledná příprava učitele – volba témat, metod, čas, prohloubení znalostí a dovedností v aplikaci ideálně OSV a jejich principů – praktická, provázející, zacílená), zejm. dovednost reflexe – bez ní si žáci nezpracují zkušenost, nepropojí s dalším životem.
- Komunitní kruh – často používaná metoda, ale bohužel bez dodržování pravidel – důslednost v dodržování pravidel je důležitá pro to, aby se všichni cítili v kruhu v bezpečí...
- Pravidelnost.
- Přínosný je systémový přístup jak z dlouhodobého hlediska (plán na určité období – například témat), tak krátkodobého (struktura hodiny – zpravidla úvod – „ledolamka“ – hlavní náplň (technika) – uzavření, plán, zpětná vazba).
- Žáci se na TH těší – bude-li pro žáky TH přínosná, bezpečná, ideálně i zábavná zvyšuje se pravděpodobnost, že se žáci budou na TH těšit a spolupracovat.

Jak?

- Interaktivně
- Zabývání se aktuálním děním, aktuálními tématy třídy, propojení se životem žáků.
- Učitel je na TH průvodcem, nechá prostor žákům pro návrhy řešení, pokud TH probíhají pravidelně, má možnost řešení testovat, vyhodnocovat, případně zaměřit TH na další apod. Učíme žáky samostatnému uvažování, necháme je „zažít“, získat zkušenost, jsme trpěliví.
- Struktura hodiny – připravuje učitel, třeba být flexibilní, pokud nastane potřeba změny v rámci TH.
- Metody -
 - ideálně metody OSV (žáci si osvojují dovednosti potřebné pro život, v případě prevence rizikového chování i informační servis. Metody OSV – reflexe, hraní rolí, myšlenkové mapy, řeka, burza vzájemné pomoci, modelové situace, psaní, ano x ne)
 - Hrové techniky – individuální, skupinové, s pomůckami i bez – důležitá reflexe po technikách, u kterých cílíme na výstup – technika bez reflexe se májí účinkem
- **V mantinelech (pravidla třídy, třídní dohoda)**

Prakticky...

- Prosím, rozdělte se do dvojic (může být i jedna trojice 😊)
- Popovídejte si o tom:
 - Jaká pravidla používáte ve své třídě?
 - Jak vznikla?
 - Kdy naposledy byla aktualizována?
 - Jak ve vaší třídě pravidla fungují?
 - K čemu byste chtěli, aby pravidla byla? Čeho byste jimi chtěli dosáhnout?

Jak na třídní dohodu? Pravidla třídy?

- Pravidla třídy jsou v souladu s řádem školy – ten je jasně daný, jsou jasné sankce, pravidla třídy jsou nadstavbou, měla by napomáhat k pohodě ve třídě...

Nejčastěji používané způsoby zavádění pravidel do třídy:

- - Pravidla určí učitel, žáci musí dodržovat (bez vysvětlení, prověření pochopení) = neukazují se jako efektivní
- - Pravidla určí učitel, vysvětlí je, zdůvodní = neukazují se jako příliš efektivní
- + Pravidla učitel vytváří společně se žáky - naplňují potřeby žáků i učitele = ukazují se jako efektivní
- + + Pravidla vytváří učitel společně se žáky, součástí pravidel jsou návrhy na řešení, návod, zhodnocujeme, jak se daří dodržovat = ukazují se být efektivní, vhodné pro příznivé klima třídy (nejsou tak často používané)

Pravidla „značka ideál“.

- Pravidla která mají za úkol podporující třídní klima jsou zaváděna před vznikem problémů ve třídě – ideálně od 1. třídy, pravidelně se aktualizují (pokud chceme zavádět pravidla až jako reakci na problémy ve třídě, musíme počítat s tím, že se výsledek dostaví mnohem později, práce je náročnější – třída už je „naprogramovaná“ a těžko se přeučuje, tedy je třeba dlouhodobá práce, plánování, trénink, posilování dovednosti, ideálně připojení s OSV...)
- Pravidla vytváří učitel spolu se žáky – do pravidel jsou vtisknuty potřeby všech včetně učitele. Jak zjišťujeme potřeby? (diskuse, techniky, profil na jednu stránku,...)
- Před navrhováním pravidel se zabýváme tím, k čemu jsou dobrá (diskuse, příklady ze sportu, apod.), můžeme využít pojmenování „dohoda“ než-li pravidla, motivujeme žáky k tomu, abychom pravidla zavedli...
- Na pravidlech se pracuje na začátku roku, pravidla se v průběhu aktualizují dle potřeby. Lze i zavádět postupně – když zhodnotíme po čase, že už umíme= Super – odškrtneme si ☺ a jdeme na trénink dalšího
- Každé zvládnuté pravidlo – odměna ? (výlet,...)= pozitivní motivace je efektivnější, má déletrvající účinek
- Trénujeme dodržování pravidel – hry, techniky, při výuce – nestačí upozorňovat na porušování, ideálně se pjdíme, proč to nejde a podporujeme žáky k nalézání návodů a konkrétních postupů, jak by to šlo, co je třeba,...

...Pravidla „značka ideál“.

- Při navrhování pravidel – každé pravidlo zdůvodníme, diskutujeme:
 - Co nám přinese dodržování?
 - Co od pravidla očekáváme?
 - Opravdu toto pravidlo to, co očekáváme přinese?
 - Je reálné toto pravidlo dodržovat? Co překáží v dodržování? Jak s tím naložíme? Co pomůže v odstranění překážky? Co potřebujeme, abychom jej mohli dodržovat?
 - Co s tím, když pravidlo nebude dodržováno? = Zjistíme příčinu, proč pravidlo nefunguje, diskutujeme znovu, zda je reálné, zda nepotřebujeme ještě něco, abychom jej mohli dodržovat.
- Sankce za porušování pravidel ? – tato pravidla se nastavují pro podporu třídního klimatu... lze propojit s běžným životem – když udělám chybu, co s tím – dle konkrétního pravidla (omluví se, poučím se, co potřebuji k tomu, abych mohl činit příště jinak?)
- Mantinely jsou však důležité - je tedy důležitá důslednost
 - Upozornění na nedodržování například: „Dohodli jsme se, že budeme dodržovat pravidlo *Mluvíme mezi sebou slušně*, ty jsi ho teď porušil, pozor...“ „Dnes už podruhé jsi porušil pravidlo *Mluvíme mezi sebou slušně*, přemýšlím, jak ti pomoci s jeho dodržováním, co myslíš, že by Ti pomohlo?“
 - Upozornění na dodržování (doporučuji více) – „Ty jo, teď jsi perfektně dodržel pravidlo *respektuji právo na názor druhého*, i když s ním *nesouhlasíš, paráda*“, „Dneska při hodině jsem pozorovala, že jste se daleko více soustředili na to, co říkám, více jste mlčeli, když jsem mluvila, skvěle.“
- Pravidla jsou živá, můžeme je vyhodnocovat, klidně se předem domluvit na tom, kdy budeme vyhodnocovat, jak se nám daří pravidla dodržovat...

Nezapomínejme, že...

- Každé dítě přichází do školy s jinou „výbavou“ – povaha, výchova, hranice, hodnoty...
- Je důležité nejprve zjistit, jakou výbavu děti mají, co potřebují – pokud například neví, jak říkat, co jim vadí správným způsobem, může docházet ke konfliktům, pokud neví, jak řešit konflikt, nemohou úspěšně dodržet pravidlo „domlouváme se v klidu, bez hádek“ apod.
- Učitel je vzorem, osvědčila se „morální převaha“
- Méně je více – ideálně max.5 pravidel
- Čím konkrétnější pravidlo je, tím lepší Měla by být formulována konkrétně, aby bylo patrné, na jaké chování má mít pravidlo vliv+ pozitivní formulace
 - ~~nemluvíme prostě~~ x mluvím slušně;
 - ~~nemluvíme, když mluví jiný~~ x když mluví někdo jiný, mlčím a poslouchám
 - ~~Nekritizuji názor druhého~~ x právo na názor druhého respektuji, i když s jeho názorem nesouhlasím
- Pozor - děti nemusí rozumět významu, nemusí si umět konkrétně představit způsob řešení, jinou možnost, je důležité si ověřit pomocí otevřených otázek, skupinové práce aj., že děti pravidlům rozumí a ví přesně, co se od nich očekává
 - Mluví slušně...co to znamená, když se řekne, že mluvím slušně? ...Používám slušné výrazy, i když se zlobím, místo „do pr...“ Použiji třeba „do prcí“, místo „ty vo...“ Použiji „ty bláho“ apod.

Možné metody zavádění pravidel

- Diskuse + formulace + zápis
- Brainstorming + diskuse + formulace + zápis
- Nejrozličnější interaktivní techniky – zážitková forma
- Pravidla je možné napsat a vystavit, nakreslit, nechat žáky pravidla slavnostně podepsat.
- Příklad – video – zavádění pravidel dle metody III – Škola bez poražených (T. Gordon)

<https://zapojevsechny.cz/clanek/detail/video-pravidla-pro-tridu-vymyslejte-spolu-s-zaky-budou-je-spis-dodrzovat>

<https://zapojevsechny.cz/clanek/detail/video-zdrzuj-zaci-zacatek-vyucovani-v-praktickem-videu-ukazeme-reseni>

Možnost mapování potřeb žáků pomocí techniky:
Povídáme si s dětmi o tom
- jakou by chtěli třídu, co by v ní mělo fungovat (čtverec uvnitř školy)
- co ohrožuje tento chtěný stav (kapky),
- na čem je třeba pracovat, co dělat, aby mohla být třída taková,
jakou ji chceme (střecha – plán změny)

Použité zdroje

- DUBEC, M. (2007) Třídnické hodiny. Praha: Projekt Odyssea, s. 5. [online] [cit. 2. 6. 2020] Dostupné z: http://www.odyssea.cz/localimages/tridnicke_hodiny.pdf
- DUBEC, M. (2007) Zásobník Metod používaných v OSV. Praha: Projekt Odyssea
- HERMOCHOVÁ, S. (2007) Poznáváme své spolužáky. Tematický okruh osobnostní a sociální výchovy: Poznávání lidí. Praha: Projekt Odyssea, s. 5. [online] [cit. 2. 6. 2020] Dostupné z: http://www.odyssea.cz/localimages/6_1.pdf
- POLÍVKOVÁ, A. (1988) Třídnická, nebo třídní hodina? Naše řeč, ročník 71, číslo 2, s. 111. [online] [cit. 2. 6. 2020] Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6767>
- SKÁCELOVÁ, L. (2012) Metodika vedení třídnických hodin. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK, s. 9. [online] [cit. 2. 6. 2020] Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/367/imprim-metodika-th-via-o2.pdf>
- Nápadník 65 aktivit - TRÍDA V POHODĚ aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky

Doporučené zdroje

1. SKÁCELOVÁ, L. (2012) Metodika vedení třídnických hodin. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/367/imprim-metodika-th-via-02.pdf>
2. HERMOCHOVÁ, S. (2007) Poznáváme své spolužáky. Tematický okruh osobnostní a sociální výchovy: Poznávání lidí. Praha: Projekt Odyssea. Dostupné z: http://www.odyssea.cz/localImages/6_1.pdf
3. DUBEC, M. (2007) Třídnické hodiny. Praha: Projekt Odyssea. Dostupné z: http://www.odyssea.cz/localImages/tridnicke_hodiny.pdf
4. BUREŠ, P. (2011) Třídnická hodina jako specifická náplň práce třídního učitele na 2. stupni základní školy v České republice. Diplomová práce, vedoucí PaedDr. Eva Marádová, CSc., Univerzita Karlova. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120048628/?lang=cs>
5. ŠVEC, M., JERÁBKOVÁ, S., KOLÁŘ, M. (2007) Jak zlepšit vztahy v naší třídě? Kurz osobnostní a sociální výchovy pro žáky 2. stupně ZŠ. Praha: Projekt Odyssea. Dostupné z: http://www.odyssea.cz/localImages/jak_zlepsit_vztahy_v_nasi_tride_2_stupen_zs.pdf
6. GILLERNOVÁ, I., KREJČOVÁ, K. (2012) Sociální dovednosti ve škole. Praha: Grada.
7. SOJÁK, Petr. *Osobnostní a sociální rozvoj, aneb, Strom, mozaika a vzducholoď*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0342-3.
8. BREAU, Annette L. a Todd WHITAKER. *Rychlá pomoc pro učitele: 60 řešení náročných situací*. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1660,5.
9. Nápadník 65 aktivit - TŘÍDA V POHODĚ aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky
10. GORDON, Thomas. *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem*. Přeložil Julie ŽEMLOVÁ. Praha: Malvern, 2015, 325 s. ISBN 978-80-7530-006-5.
- 11 <https://zapojevsechny.cz/>

Děkuji za pozornost

Vendula Kádárová, Světlo Kadaň z.s.

manazer.pp.svetlozs@seznam.cz

vendula.kadarova@svetlokadanzs.cz